Engelsmannen porträtteras

NATIONALKARAKTÄR är ett gammalt, bland bildat och reflekterat folk kompromisterat ord, beteendemönster är ett tämligen nytt och ganska distingerat ord. Vad är skillnaden? Den grundläggande olikheten ligger därt att man med nationalkaraktär menar, eller åtminstone tidigare allmänt menat, för ett folk gemensamma egenskaper som beror på arv och i det väsentliga är oföränderliga — folken har skapats på det sättet eller blivit sådana under ett uråldrigt utvecklingsskede — medan beteendemönster avser drag som utbildats genom miljö och historia och ständigt förändras. I det ena fallet tänker man sig att karaktären bestämmer historien, i det andra tvärtom. Att ordet beteendemönster avgrat beror väl främst på att nyare forskning inte finner några mera betydande skillnader mellan raser och folk, som inte kan förklaras genom miljön. All sannolikhet talar för att de genomanitära olikheterna i intelligens, sensibilitet och moralisk anpassningsförmåga är små eller obefintliga. Det är snarare attityder och vanor än egenskaper i detta ords egentliga betydelse som skiljer.

Engelsmannen *Geoffrey Gorer* blir skrivit en rad böcker om olika folk (bland andra ryssar och amerikaner) och använder härvid orden karaktär och nationalkaraktär. Men han begagnar ordet i en betydelse som har föga med den härdvunna att skaffa; ett folks karaktär är miljöbetingad och föränderlig, det är den självfallna utgångspunkten.

Gorers senaste bok *Exploring English Character* (The Cresset press, 30 shilling) bygger på en genom tidningen People anordnad, synnerligen omfattande opinionsundersökning. Över 10.000 britter av skilda socialgrupper, kön och yrken samt från skilda delar av landet har tillfrågats om erfarenheter, vanor, åsikter; differenserna mellan olika grupper är för övrigt påfallande små. Främst har Gorer sökt få fram inställningen och beteendet i mera personliga sammanhang: barnuppfostran, förhållandet mellan könen, religiös tro. Resultaten är sällan överraskande, i stort sett tycks engelsmännen motsvara de populära föreställningar som är gängse bland andra folk. Man får en bild av god anpassning, lojalitet, dygd, konventionalism, en något ledsam förträfflighet. Mot mera bestämda slutsatser bör dock varnas; vi vet i huvudsak inte hur efter samma metod förefaras undersökningar skulle falla ut i fråga om andra folk. Gorers arbeten om ryssar och amerikaner är av flera skäl, främst skillnaderna i metod, inte jämförliga; de reflexioner Gorer själv gör är ofta tydligt betingade av hans speciella psykologiska inriktning och sociala situation.

Den engelske polisen, "en av de främsta orsakerna till att England är så behagligt att leva i". (Teckningen av Birger Lundquist.)

På några punkter synes det dock högst sannolikt att engelsmännen genomsnittligt förefer markerade särdrag i förhållande till andra jämförliga folk. Att behärska sina impulser, att vara vänlig, hänsynsfull och fördragsam — detta är egenskaper som det stora flertalet framhäver som väsentliga; de självförebrelser som redovisas gäller till stor del ovanlighet, retlighet, bristande förståelse för andra. I många svar framträder denna önskan att vara snäll — ordet god är lite för starkt och stort — på ett gripande sätt. En stämdigt skäpvande på det egna humöret, det egna upprördandet, kompletterar denna hyggelighetsideallism. Man får intrycket att varje engelsman är en egen polis — skall det kallas hänning, självdisciplin eller hög civilisation?

Med detta sammanhänger en utomordentlig respekt, eller kanske man bör säga entusiasm, för lagens och ordningens professionella representanter, för polisen. På frågan "Vad tycker ni om polisen?" fick Gorer nästan genomgående ytterst positiva svar, oberoende av vilken samhällsklass den tillfrågade tillhörde. Här ett par typiska uttalanden: "Jag tror att de (poliserna) står för allt engelskt; de verkar kanske litet tröga, men de är pålitliga, hederliga och vänliga. Jag har den största beundran för våra poliser och är stolt över att de är berömda utomlands." "En överansträngd, underbetalad klar. En av de främsta orsakerna till att detta land är så behagligt att leva i." Det är svårt att tänka sig att omkring 75 procent av folket i ett annat land skulle ge sådana svar. Denar det på frändskap mellan engelsk instiltning och det upprättande som allmänt krävs av poliser; eller är polisen så hygglig därför att den rekryteras inom ett hygglitt folk; eller har en hygglig polis gjort engelsmännen hyggliga? Gorer lutar — på inweckade och svaga skäl — åt det slutsinnade alternativet; han anser att polisen sedan ett århundrade är en mönsterkär, som blivit en modell för det engelska folket, och därför är en poliskan en idealtypisk engelsman.

Den brittiska puritanismen synes bestyrkt av Gorers undersökning; här får vi inga avsiktsanden i stil med Kinseyrapporten. Mer än hälften av de tillfrågade ogillar alla utomäktenskapliga förbindelser, och nästan lika många av de gifta förklarar att de inte haft någon sådan förbindelse; endast hos ett ringa fåtal antyds en sexualmoral som ,man efter behag kan kalla fri eller liberalistiska. Även bland de yngre dominerar kyskhets- och trohetsföreställningar; vad Gorer kallar den hypokondriska inställningen, närmligen att avhållsamhet skulle vara fysiskt eller psykiskt riskabel, har praktiskt taget ingen betydelse för den engelska ungdomen. Dubbelmoralen är föga framträdande; visserligen gillar flera män än kvinnor sexuell aktivitet före äktenskapet, men skillnaden är inte mer än omkring 15 procent, och otrohet inom äktenskap ogillas allmänt.

Hyggligheits- och rättvisemomenten markeras emellertid starkt i reaktionen inför otrohet; de allra flesta utgår från att äktenskapsbrottet inte bör leda till brytning, och ett stort antal anser att den förförelsade bör rannsaka sina egna fel och söka nå uppgörelse och försoning. Bland männen är det vanligt att tro att kvinnorna är mera sexuella intresserade än de själva, och detsamma tror kvinnorna om männen. Detta och andra förhållanden kommer Gorer att anta att sexualiteten är av relativt ringa betydelse i England; det är samlivet, hemmet och barnen som betraktas som det viktiga i äktenskapet, inte erotiken. Sådana generaliseringar är osäkra, men utan tvivel får man av Gorers framställning intrycket av att den sensuella passionen är misstänkt och ovanlig.

I kapitlen om barnuppfostran framhävs att föräldrarna särskilt reagerar mot all sorts aggressivitet och grymhet. Att de flesta engelsmän anser att barnen borde disciplineras bättre än nu sker säger vid ingenting; det tycks folk alltid ha ansett. Möjligen är oviljan mot kroppsliga bestraffningar typisk för engelsmännen (trots att prygel och dödsstraff stannat kvar i straffiagarna); endfast omkring en femtedel av föräldrarna, egentligen omkring mest bland de yngre, håller på aga i någon form.

Den religiösa aktiviteten synes vara starkare i England än hos oss, men säkerligen svagare än vi vänjt oss att anta. En fjärdedel av männen och en femtedel av kvinnorna står utanför alla religiösa samfund. Omkring en sjättedel av befolkningen, främst kvinnor, går i kyrka eller kapell varje söndag, vilket är ofantligt mycket mer än i Sverige; hälften av männen och en tredjedel av kvinnorna går inte alls eller blott vid bröllop och begravningar. Anmärkningsvärt är att mer än 40 procent (alldeles övervägande kvinnor) dagligen har en bönestund. Vad trons innehåll betraffar är läget mindre klart. Gorer har inte ställt frågan om tro på Gud, men vill om tro på ett liv efter detta och andra kristna föreställningar. Nära 50 procent förklarar sig tro på ett liv efter detta, men många menar härvid reinkarnation, att man lever vidare i andras minne eller i blommor eller dylikt; endast 18 procent tror på helvetet. Över huvud blir de grundläggande kristna dogmerna godtagna blott av 6 procent. Den religionens förtunning som Gorer klarlägger har nyss från teologiska utgångspunkter berörts i ett annat arbete (H. G. Wood, Belief and Unbelief since 1850). Så hra människor de är, och vilket ledsamt liv de lever! denna Gorers reflexion i slutet av arbetet är åtminstone inte orimlig. De förklaringsförsök han gör i det sista kapitlet synes därremot otillfälligt löjliga. Utifrån den psykologiska doktrin han omfattar påstår han att engelsmännens "egentligen" är aggressiva, men att de aggressiva tendenserna under det senaste seklet blivit förskjutna till det undanglömda eller omedvetna, till stor del genom pollens inastser som lagens vaktare och folkliga idealbilder. Här stöder sig Gorer på godtyckliga korrelationer; godtyckliga tolkningar av bestämda handlingsmönster, godtyckliga påståenden om hur det verkligen förhåller sig. Blott några stickprov ur denna snärskav av stora och små galenskaper. Undertryckandet av aggressivitet fördrar så mycket kraft att man inte har energi kvar till sexualitet. När det blir krig blir engelsmännen duktiga, ty då blir aggressiviteten korrekt. Beenägenheten att hålla hundar och katter och att jobba i trädgården blir uttopp (eller hemliga utlopp) för aggressionsvilljan; djuret får man behärska och trädgårdsarbetet tonar ned flukan. Osv. osv. Att man är särskilt snäll bevisar i grunden att man är särskilt arg(ad), det är gammalt av resonemanget.

HERBERT TINGSTEN

Träta på stranden mellan två äldre gräshoppar

NÄSTAN VAR VI AR har vi vilda djurgårdar i vår närhet, välbekanta sen i diskussionen, igelkotterna i parken, fladdermössen kring gatlyktan. Men mellan fågeltätheten har vuxit ut till en folkrörelse i miniatyr bekymrar sig få egentligen om djurgårdar, och färre vet något om dem. Detta är en självklar följd av att fågelarna, även de ståtliga och sällsynta, genom sitt sätt att vara lätt kommer i vårt synfält, medan de stora djurgårdarna skickligt undviker oss. Vi ser örnen och tranan i skyn, men hur ofta ser vi räven? Och ändå händer det väl aldrig i vårt land att vi inte har honom inom den närmaste milen.

Djurfotografen får mer än någon annan lära sig inge djurgårdarnas svåråtkomlighet. Fåglar är i regel i rörelse på dagen och låter sig oftast med förtel fotograferas i boet. Djurgården är i mycket stor utsträckning nattdjur, och i den mån de har fasta bon är dessa gärna svåråtkomliga — underjordiska.

Sovmus från Kongo

Spökdjur (bemirakt Sydatien)

placerade inne i trädstammar, undanskuckna i djup markvegetation.

Man blir därför imponerad när man i *François Bourlières* Djurdjur från hela världen (Forum; 28:—) finner ett så stort antal verkligt utsökta bilder. Den höga kvaliteten gäller inte bara t. ex. den afrikanska stäpp- och savannfaunans storvilt, som är fotografiskt åtminstone lättare än de flesta andra arter och ända från början utgjort djurfotograferarens klassiska objekt. Nej, man har här en fotografiskt välbelagd profil genom hela djurgårdsmaterial, och även om antalet reproducerade arter självfallet utgör en ringa procent av det totala, finns det knappast någon intressant grupp eller typ som inte kommit med. Detta är resultatet av en mönstring av såväl institutionens som privata fotografers arkiv. Flertalet bilder visar djuren i deras naturliga miljö, men i den måa sådana icke funnits har man tagit material från zoologiska trädgårdar, och man har klokt nog följt principen att föredra en god bedömning framför ett dåligt fotografi. Utom bilderna i svartvitt finns också 24 färgfotografier. Många av dessa senare är utmärkta i den form de presenteras i boken, t. ex. i småägodjuren på sid. 45, gepärden på sid 50, nonhörningarna på sid. 105. Till andra, såsom krombjörnarna på sid. 115 och giraffarna på förättsplanschen, ställer man sig mer tveksam, mest på grund av de blå och gröna färgerna, vilka här som så ofta förr vållat svårigheter.

Här har boken hittills behandlats som ett bildverk, och som ett sådant kommer den säkert att framstå för sina flesta läsare. Men texten är även den av stort värde. Efter en inledande och modern översikt av systemet behandlas däggdjuren i första hand ekologiskt efter miljöval — tropisk urskog, savann, öken — i andra hand djurgeografiskt. Man är tacksam för detta grepp, som ger nödjälpt till allmänna utblickar över anpassningar och levnadsvanor, vilka bör ha alla utsikter att upcra intresset hos en vidare läsekrets. Man noterar också att författaren trots det begränsade utrymmet lyckats få med många trevliga biologiska fakta, nya även för de flesta fackzoologer. Därvenet beklagar man att i de allmänna kapitlen den australiska regionen blivit så styvmoderligt behandlad. De intressanta parallella anpassningarna hos dess äldreomliga pungdjursfauna och de andra regionernas modernare typer borde ha kunnat utnyttjas bättre.

Översättningen är utförd av laboratör Lars Silén, vilket borgar för sakkunskap och kritik. Han har även i mån av behov smidigt anpassat framställningen efter svenska förhållanden.

ERIK DAHL

Kronprinsen Västra skogen i Solna skall till en del säljas till Solna stiftet domkyrkoarkiv medgivande. Prästseklarnaren i Solna har nu uppgjort ett bygnadsförslag att i samråd med byggnadsstyrelsen och regionplaneringsnämnden göra upp en dispositionsplan.

MINNEN MED KRUT I av Harry Macfie

"Sammetigen, har man den minsta gnutta poäksinne kvar, så gläds man åt Harry Macfies historier längt efter det man ställt upp boken i bokhyllan. På bedersplats bland jakt- och fiskeböckerna."

Axel Wennerling i DN

17:50, inb. 22:—.

BONNIERS

Vilka böcker läser man just nu

Årets märkligaste debutroman

Olle Hattson Johannesblodet 18:50, inb. 23:—

"SKE PRIS, TACK OCH LOV, EN BERÄTTARE OCH FÖDD, OCH HAN HETER OLLE HATTSON"

Åke Lindström i Expr.

DECKARE

En ny bok av den hårdkokta deckarens cuppnådda mästare Raymond Chandler LÅNGT FARVÄL 16:50

"Årets i särklass bästa deckare." Kvällsposten

MINNEN

LOUIS ARMSTRONG SATCHMO 15:75, inb. 17:50

Mitt liv i New Orleans

Den färgrikaste av jazzens mästare berättar drastiskt och rakt på sak om sina barndom och uppväxttid i New Orleans' slödelkvarter.

"Han har en vitalitet och ett humör som står trotsigt emot all förtvivlan och som ett enda gapskratt."

Anders Jonason i Expressen

NY DECKARFÖRFATTARE!

Arne Stigson Spel över dödlinje 11:75

Mord sker på fotbollsplanen under pågående match. "Ett av de största genombrotten i svensk deckarhistoria." Aftonposten

RESOR

Eric Lundqvist RANI III. 16:50, inb. 17:—

Spännande och soliga minnen, pittoreska episoder och blodiga passionsdramer, magi, övertro, kärlek, lidelser och vardagsliv i Indonesien.

"Ta emot ett gott råd och köp den boken!"

Sven Lindqvist i DN

ÄVENTYR

John Masters 22:50, inb. 27:50 BLANDBLOD

"På underhållningsförfattare kan just nu måta sig med bonaen i behavet och glupsk äventrylstvnad." Per Kellberg i Expr.

HISTORIA

Laurence Schoonover Kung Spindel 21:50, inb. 27:—

Ludvig XI — en sällsam och fascinerande gestalt möter oss i denna roman från 1400-talets Frankrike. "Det är en spännande och välgjord skildring i skiftande miljöer och med stundtal nya äventyr". Alf Åberg i SvD.

Vad läser Karin Ekelund just nu ?

"Jag läser Pamela Frankaus roman 'Blommor åt rivalen', en bok som berett mig mycket glädje. Den är både originell, underhållande och välskriven, och jag tycker att miljöerna är charmant träffade. Som sagt en bok, som berett mig verkligt nöje.

Pamela Frankau Blommor åt rivalen 17:50, inb. 22:—

Veckans recensioner

"Genialitet har ofta skymtat hos Ahlin, men här tycker man sig möta den direkt på många sidor." Artur Lundkvist i MT

"Har mycket finns det inte i Lars Ahlins roman, som inget referat kan göra rättvisa åt, hur mycken sindom, förskärpande och tryngtlöst urbetande fantasi. — Ett verk som tar plats bland toppar na i vår tids svenska romankonst." Gunnar Brandell i SvD.

"En diktare som numera inte behöver stå tillbaka för någon." Olof Lagercrantz i DN

"Kan en kärlekskroman någonsin ha ett mera angeläget meddelande?" Alina Tegnérstén i AB

"Episoder och figurer är sprungna ur en suverän diktarfantasi." Erik Hj. Linder i SI

Lars Ahlin KVINNA KVINNA 15:95, inb. 17:50

En av familjetalets viktigaste romaner!

Gå in i bokhandeln och se på Bonniers boknyheter

"Man skulle gärna lut 426 sidor till." Steinar Olsen i AT

"En bra bok och betsande bryd. Man får sett på tålpanna av den." Rune Moberg i Sv

"Enligt förlagsreklamen är boken en av de väsentliga romanerna från andra världskriget, och det är onnälkaren beredd att hålla med om." Oscar Malmberg i Göteborgs Handelstidning

"Stora famnen än en gång"

Gösta Gustaf-Janson Goda vänner, trogna grannar 21:50, inb. 24:50

Gunnar Helén i Stockholms-Tidningen

En rörlig, spännande och rolig historia med trots allt mycket "poäkligt" slut.

"Det är beundransvärt att göra lättmält, rolig underhållning av så mycken beek visdom. Vi önskar den begärligt, och den bekommer oss alla väl."

Åke Lindström i Expressen

"Snabbt tempo och med ovanligt gott humör, medryckande och fromför allt synnerligen rovande".

Åke Nordin i MT

Kenneth Dodson Stormbåtar till anfall 24:50 inb. 29:50

Sara Lidman Hjortronlandet 16:50, inb. 20:—

En rik, ibland munter, ibland hjärtskärande bok om människorna på Ön uppe i Västerbottens vildmark.

"Sara Lidman kom tillbaka med artistiskt kraftprov."

Ivar Harrie i Expressen

"Hon lyfter upp det norrländska fattigliret till på en gång underfundig och självklar dikt."

Artur Lundkvist i MT

"Det skulle förvåna mig om jag får läsa någon bättre bok i höst."

Viveka Heyman i Dagstidningen

En stor svensk roman

Alice Lyttkens HERDINNELEK

17:50, inb. 24:50, hir bd 25:—

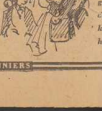

"Gjord med en sådan scheung och berättarglädje att man ger sig historien i våld utan förbehåll — inte endast den historiska delen av stoffet behärskar hon ganska suverärnt, även ett keinnohjärtas förrrraskande reaktioner och hemligheter känner hon och kan blottlägga varmhärtat och övertygande."

Karin Kerling i Göteborgs-Posten

Den största historiska romanen sedan "Borta med vinden"

Anya Seton Katherine 25:50, inb. 31:—

Berättelsen om en kärlek som ändrade historiens lopp — mellan den vackra Katherine Swynford och John av Gaunt — i ett sekel, som mer än de flesta äger romantikens skimmer: trubadurernas och kärleksängernas tid, digerdödens, tronstridernas, bastardernas — och kärlekens epok. Varm och kvinnlig, stolt och älskande erövrar Katherine vår tids människor och fyller vår epok med sin charm och sin uträkning så som hon måtte ha trollbundit sitt eget sekel.

Einar Wallquist Blott en dag 17:50, inb. 24:50

Illustrerad av författaren

Vi får följa luppmarksdoktorn i en dags mångskiftande gärning — på mottagningen, på ronden i sjukstugan, på mångmila bilfärder till sjuka i avlägsna nejder, på sammanträden i sockenstugan.

"Lappiandsdoktorn är utan tvekan en stor tillgång för svenska folket." Kvällsposten

BONNIERS

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.